

ΚΕΙΜΕΝΟ 1

Συνηθίζοντας τον μαζικό θάνατο

ΠΡΙΝ ΑΠΟ ΛΙΓΕΣ ημέρες, σε ένα εστιατόριο από αυτά που διαθέτουν τεράστιες οθόνες υψηλής ευκρίνειας για να μπορούν οι πελάτες του να βλέπουν αθλητικούς αγώνες, μια μεγάλη παρέα έτρωγε, συζητούσε και περίμενε να ξεκινήσει ένας αγώνας στο Άμπου Ντάμπι – αργούσε ακόμα.

Ως τότε η τηλεόραση ήταν συντονισμένη σε ένα ειδησεογραφικό κανάλι το οποίο έδειχνε εικόνες από τη διαλυμένη Γάζα – ο δημοσιογράφος περιέγραφε σκηνές φρίκης που μετέδιδαν ανταποκριτές μεγάλων διεθνών μέσων, στην οθόνη εμφανίζονταν πτώματα τυλιγμένα σε λευκά σεντόνια, γυναίκες πλάι τους έκλαιγαν και εκστόμιζαν οργισμένα λόγια ανάμεσα σε συντρίμια που είχε αφήσει ένας ακόμα βομβαρδισμός του ισραηλινού στρατού. Οι θαμώνες, ανάμεσα σε συζητήσεις για την ομάδα τους και φαγητό, έριχναν κλεφτές ματιές, κάποιων τα βλέμματα στέκονταν περισσότερο στο τραγικό θέαμα, κάποιοι άλλοι, λες και ήταν εξοικειωμένοι με τέτοιες εικόνες, συνέχιζαν αυτό που έκαναν σαν να μην τους έκανε ιδιαίτερη εντύπωση. Έμοιαζε να το έχουν συνηθίσει.

Συνηθίζονται οι μαζικοί θάνατοι άραγε; Ιδιαίτερα αυτοί που ξεπερνάνε τα όρια της βαρβαρότητας και δεν βρίσκουμε τις κατάλληλες λέξεις για να τους χαρακτηρίσουμε; Οι θάνατοι μωρών και παιδιών που είχαν την ατυχία να γεννηθούν στη Λωρίδα της Γάζας· οι μαζικοί άγριοι θάνατοι νέων παιδιών που συμμετείχαν σε μια γιορτή στο Ισραήλ· οι θάνατοι από τους βομβαρδισμούς των Ρώσων εισβολέων σε ένα νοσοκομείο στην Ουκρανία· οι θάνατοι από τους πολέμους που κάθε φορά είναι, ή νομίζουμε ότι είναι, πιο άγριοι από τους προηγούμενους. Φαίνεται ότι αυτό συμβαίνει στην εποχή μας, η οποία διαφέρει από κάθε άλλη εποχή πολέμων γιατί η τεχνολογία φέρνει σε ελάχιστο χρόνο τον θάνατο στις οθόνες μας. Μεταδίδεται πια ελάχιστα λεπτά από τη στιγμή που συμβαίνει, αναπαράγεται και κοινοποιείται μέσα από τα κοινωνικά δίκτυα σε ολοένα περισσότερους ανθρώπους.

Δεν έχει σημασία αν ένα τραγικό γεγονός συμβαίνει κοντά ή μακριά από την γειτονιά μας, μέσα σε ελάχιστο χρόνο οι εικόνες του είναι παντού εξαιτίας των μέσων ενημέρωσης και των κοινωνικών δικτύων. Μπαίνουν στα σπίτια μας, στις δουλειές μας, στους χώρους όπου βρισκόμαστε κάθε φορά, τις βλέπουμε όπου στρέφουμε το βλέμμα μας. Κυρίως μπαίνουν στο μυαλό μας και επηρεάζουν τη συνείδησή μας, τον τρόπο που αντιλαμβανόμαστε τα πράγματα, την οπτική μας. Εδώ και χρόνια (περισσότερα από τρία), από τότε που άρχισε ο πόλεμος στην Ουκρανία έως πρόσφατα, που η φρίκη έχει μεταφερθεί πιο κοντά μας, στην πολύπαθη Γάζα, οι μικρές ή μεγάλες οθόνες μεταφέρουν συνεχώς μπροστά μας ιστορίες φρίκης που προέρχονται από πολέμους.

Αυτές που προέρχονται από τη Γάζα είναι πιο έντονες, μας απασχολούν περισσότερο, προκαλούν πολύ πιο έντονα συναισθήματα επειδή είναι ένας πόλεμος που αποκτά ολοένα περισσότερο χαρακτηριστικά μιας **γενοκτονίας**. Λίγα εικοσιτετράωρα πριν είδαμε στις οθόνες μας, τυλιγμένα σε λευκά σεντόνια, εννιά πτώματα που από το μέγεθός τους ήταν φανερό ότι ήταν μικρών παιδιών.

Το επιβεβαίωσαν οι πληροφορίες που συνόδευσαν τις φωτογραφίες που είδαμε: ήταν θύματα ενός πρόσφατου βομβαρδισμού του ισραηλινού στρατού στον οποίο έχασαν τις ζωές τους εννέα από τα δέκα παιδιά μιας οικογένειας, ενώ ο πατέρας τραυματίστηκε πολύ σοβαρά.

Τα πτώματα των παιδιών τα είδε η μητέρα τους να μεταφέρονται στο νοσοκομείο Αλ-Τάχριρ, όπου η ίδια εργάζεται ως παιδίατρος, προσπαθώντας να σώσει άλλα παιδιά. Έφεραν στο νοσοκομείο νεκρά τα εννιά από τα δέκα παιδιά της, και τα είδε εκεί. Λίγες μέρες αργότερα βομβαρδίστηκε, στη Γάζα πάλι, ένα σχολείο – τουλάχιστον τριάντα ήταν τα θύματα, κάποια από αυτά παιδιά.

Το γεγονός ότι αυτά αντικειμενικά συνιστούν μια μεγάλη τραγωδία, είναι ασύλληπτα, πρωτοφανή, ανείπωτα, δεν είναι εύκολο να τα χωρέσει ο ανθρώπινος νους, χρειάζεται τεράστια δύναμη και αντοχές για να συνειδητοποιήσουμε ότι συνέβησαν. Και όμως, μετά από καιρό θα αποτελούν παρελθόν, θα ξεπεραστούν από τα νέα γεγονότα, μια νέα βαρβαρότητα, απ' όπου κι αν έρθει, θα τα μετατρέψει σε ιστορίες που συνέβησαν και τελείωσαν, και αυτόματα θα μειωθεί η ένταση των συναισθημάτων που μας προκαλούν. Το ίδιο συνέβη με τη δολοφονία 1.200 νέων κυρίως ανθρώπων στο Ισραήλ από τη Χαμάς, με τους βιασμούς, τις απαγωγές, και λίγο νωρίτερα με τις δολοφονίες αμάχων – ανάμεσά τους και παιδιά – στην Ουκρανία.

Το να αφήνουμε να περάσουν στη λήθη τέτοιες ιστορίες είναι το χειρότερο που μπορεί να συμβεί. Και θα συνεχίσει να συμβαίνει κάθε φορά που θα επιχειρούμε να αλλάξουμε κανάλι, όταν βλέπουμε στην οθόνη μας μια νέα βαρβαρότητα.

Γιάννης Παντελάκης

ΚΕΙΜΕΝΟ 2

ΨΕΥΔΑΙΣΘΗΣΗ

Θέλοντας, δε, να θέσει τέρμα στην έκθεση της προσωπικής ζωής των παιδιών στα social media, η Γαλλία είναι η πρώτη χώρα στην Ευρώπη που ποινικοποίησε την ανάρτηση φωτογραφιών των ανήλικων παιδιών στο Facebook, χωρίς τη συγκατάθεσή τους, ακόμη και από τους γονείς τους, τιμωρώντας τους με πρόστιμο 45.000 ευρώ, αλλά ως και με φυλάκιση ενός έτους, ενώ τα παιδιά μπορούν να αιτηθούν με την ενηλικίωσή τους τη διαγραφή των προσωπικών τους δεδομένων που έχουν ήδη ανέβει στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Παράλληλα, ο Γενικός Κανονισμός για την Προστασία Δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στην ΕΕ, που θα τεθεί σε ισχύ το Μάιο του 2018, προβλέπει ότι ένα παιδί, για να αποκτήσει Facebook, θα πρέπει να είναι τουλάχιστον 16 ετών ή μεταξύ 13 και 16 ετών εφόσον υφίσταται η γονική συγκατάθεση. «Μου κάνει εντύπωση το πώς ακόμα και γνωστοί μου ανεβάζουν φωτογραφίες των παιδιών τους. Είναι και αυτό κομμάτι της επίδειξης. “Το ωραίο μου παιδί που έκλεισε τα πέντε του χρόνια”. Το να εκθέτεις ως γονιός, ωστόσο, σε ευρεία δημοσιότητα την ιδιωτικότητα του παιδιού σου δεν είναι καθόλου δικαίωμά σου, ίσα ίσα συνιστά κακή χρήση της γονικής μέριμνας. Στις ενημερώσεις που κάνω στους γονείς, κυρίως σε σχολεία, προσπαθώ να τους φοβίσω, λέγοντάς τους ότι μπορεί να βρεθεί η φωτογραφία του παιδιού τους σε διαφήμιση ή σε σελίδα παιδικής πορνογραφίας. Οι περισσότεροι χρήστες του Facebook δεν φαίνεται να έχουν συνείδηση της σημασίας που έχει ο διαμοιρασμός και, εντέλει, η κοινοχρησία της (προσωπικής) πληροφορίας τους. Έχουν μία ψευδαίσθηση ιδιωτικότητας. Είναι το λεγόμενο “privacy paradox”. Από τη μία έχω συνείδηση πως ό,τι κοινοποιώ το βλέπουν πολλοί άνθρωποι, αλλά δεν αντιλαμβάνομαι τον δημόσιο χαρακτήρα αυτών των μέσων, ότι αποτελούν δημόσιο χώρο», υπογραμμίζει η κ. Λίλιαν Μήτρου, αναπληρώτρια καθηγήτρια στο Τμήμα Μηχανικών Πληροφοριακών και Επικοινωνιακών Συστημάτων του Πανεπιστημίου Αιγαίου και πρόεδρος της ομάδας εμπειρογνομόνων που συζήτησαν το σχέδιο του Γενικού Κανονισμού.

Ποια, όμως, είναι η έκταση της χρήσης από παιδιά και εφήβους των social media στη χώρα μας; Σύμφωνα με την ευρωπαϊκή μελέτη EUNETADB, στην οποία συμμετείχε η Μονάδα Εφηβικής Υγείας του Νοσοκομείου Παίδων «Π. & Α. Κυριακού» (που παρέχει στήριξη και συμβουλευτική σε εφήβους και γονείς σε θέματα ασφαλούς χρήσης του διαδικτύου), το 92% των εφήβων διατηρούν προφίλ σε ένα τουλάχιστον κοινωνικό δίκτυο, το 38% κάνει χρήση των δικτύων για δύο ώρες ή περισσότερο τις ημέρες του σχολείου (τις μέρες που δεν λειτουργεί φθάνει το 60%), ενώ στοιχεία μελέτης που διεξήγαγε η Μονάδα σε μαθητές της Ε' και ΣΤ' Δημοτικού σε σχολεία της Αττικής δείχνουν ότι το 51,2% είναι μέλος τουλάχιστον μίας σελίδας κοινωνικής δικτύωσης, δηλώνοντας ψευδώς μεγαλύτερη ηλικία. Μάλιστα, το ποσοστό εκείνων που εμφανίζουν δυσλειτουργικές διαδικτυακές συμπεριφορές ανέρχεται στο 12,7%.

«Αυτό που έχει σημασία είναι η ποιοτική σχέση με το μέσο και όχι η ποσοτική με την αυστηρή έννοια του χρόνου. Το σημαντικό, δηλαδή, είναι αν η χρήση έχει αρνητικές επιπτώσεις στην ψυχοκοινωνική λειτουργικότητα, την καθημερινότητα, τις σχολικές υποχρεώσεις και τις σχέσεις του εφήβου, ενώ υπάρχουν, βέβαια, και τα σωματικά συμπτώματα, όπως διαταραχές ύπνου, παραμέληση σωματικής υγιεινής, διατροφικές παρεκτροπές. Σε τουλάχιστον 60% των περιπτώσεων κατάχρησης του διαδικτύου παρατηρούνται συνοδές καταστάσεις όπως διαταραχή ελλειμματικής προσοχής και υπερκινητικότητα, καταθλιπτικό συναίσθημα, άγχος», σημειώνει η κ. Άρτεμις Τσίτσικα, επίκουρη καθηγήτρια Παιδιατρικής-Εφηβικής Ιατρικής επιστημονική υπεύθυνη της Μονάδας. «Αναφορικά με το Facebook, χρειάζεται να τηρηθεί η ισορροπία. Υπάρχουν έφηβοι που υπερβάλλουν σημαντικά και ξεχνούν τη γλώσσα του σώματος, τις εκφράσεις του προσώπου, τις κινήσεις των χεριών και την αμεσότητα της ζωντανής επικοινωνίας. Κάποιοι παρουσιάζονται με χαρακτηριστικά που θα ήθελαν να έχουν και όχι με αυτά που διαθέτουν ως εμφάνιση ή προσωπικότητα, δυσκολεύοντας την αυτοκριτική και την αυτοβελτίωση», τονίζει η κ. Τσίτσικα.

Την ίδια στιγμή, ωστόσο, ολοένα και περισσότεροι άνθρωποι επιτυγχάνουν την απεξάρτηση από τα social media, αναανοηματοδοτώντας τη ζωή τους. Είναι τη δική της προσωπική εμπειρία με τον εθισμό στο Facebook και πώς κατάφερε να τον καταπολεμήσει που μοιράζεται στη «σχεδία» η Χριστίνα Σακαλή.

Σπύρος Ζωνάκης

ΚΕΙΜΕΝΟ 3

Δημήτρης Γκιούλος, Προϊόν

Να μεταδίδεται ο πόλεμος σε λάηβ στρίμινγκ στο γιουτιούμπ
να συνηθίσεις τη φρίκη
αύριο θα 'ρθει κι εδώ
πάλι σε στρίμινγκ θα κοιτάς, πόλεις, κτίρια, ανθρώπους να πέφτουν
ήδη πέφτουν κι ας μην ακούστηκε κάποιο σάλπισμα
(Τα τείχη μέσα μας είναι)
σε θάλασσες μολυβένιες
σε δρόμους χωρίς σήμανση
-πραγματικότητες σεσημασμένες-
σε αίθουσες δικαστηρίου
σ' αεροδρόμια με φτερά εισιτήρια.
Και να είσαι σχολιαστής.
Να είσαι κυνηγός.
Θεριστής.
Αιχμηρός σαν ξυράφι
αποτελεσματικός σαν βόμβα
τα πάντα θωρών σαν drone.
Κι η φρίκη, προϊόν.
Σαν να είναι σειρά στο νετφλιξ
σαν να είναι αγώνας στο NBA.
Μέχρι να ρθει εδώ.
Να γίνεις εσύ η πόλη
το κτίριο
ο άνθρωπος που θα πέφτει
Προπονημένος στη φρίκη
η βουτιά σου με δέκα θα βαθμολογηθεί.

Κάπως έτσι, από το 2017

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ Α

Να αποδώσετε περιληπτικά σε 60–70 λέξεις τον προβληματισμό του Γιάννη Παντελάκη, όπως αναδεικνύεται στο κείμενο 1. Ο Γιάννης Παντελάκης εκφράζει τον έντονο προβληματισμό του για τη σταδιακή εξοικείωση των ανθρώπων με τη φρίκη του πολέμου και τον μαζικό θάνατο, εξαιτίας της αδιάκοπης προβολής βίαιων εικόνων από τα ΜΜΕ και τα κοινωνικά δίκτυα. Υπογραμμίζει τον κίνδυνο απευαισθητοποίησης της κοινωνίας και την ανάγκη διατήρησης της μνήμης και της ανθρωπιάς απέναντι στη βαρβαρότητα.

Μονάδες 20

ΘΕΜΑ Β

ΕΡΩΤΗΜΑ 1

Να χαρακτηρίσεις τις παρακάτω προτάσεις που αφορούν το κείμενο 1 ως σωστές ή λανθασμένες τεκμηριώνοντας την απάντησή σου με χωρία του κειμένου.

1. Το άρθρο υποστηρίζει ότι οι πολίτες παραμένουν αδιάφοροι μπροστά στις εικόνες της βίας επειδή δεν τις βλέπουν συχνά.

✓ **Λάθος**

Τεκμηρίωση:

Το άρθρο τονίζει ότι οι εικόνες της βίας είναι **συνεχώς παρούσες**, λόγω της τεχνολογίας και των μέσων μαζικής ενημέρωσης: «Η τεχνολογία φέρνει σε ελάχιστο χρόνο τον θάνατο στις οθόνες μας... αναπαράγεται και κοινοποιείται μέσα από τα κοινωνικά δίκτυα».

2. Ο συγγραφέας θεωρεί πως η επανάληψη εικόνων φρίκης οδηγεί σε εξοικείωση και συναισθηματική απάθεια.

✓ **Σωστό**

Τεκμηρίωση:

«Εμοιάζε να το έχουν συνηθίσει.»

«Μετά από καιρό θα αποτελούν παρελθόν... και αυτόματα θα μειωθεί η ένταση των συναισθημάτων που μας προκαλούν.»

3. Το κείμενο παρουσιάζει την περίπτωση μιας μητέρας που εργάζεται ως παιδίατρος και χάνει τα εννιά από τα δέκα παιδιά της.

✓ **Σωστό**

Τεκμηρίωση:

«Τα πτώματα των παιδιών τα είδε η μητέρα τους να μεταφέρονται στο νοσοκομείο Αλ-Τάχριρ, όπου η ίδια εργάζεται ως παιδίατρος...»

4. Ο συντάκτης εξισώνει όλους τους πολέμους, λέγοντας ότι έχουν την ίδια ένταση και επιπτώσεις.

✗ **Λάθος**

Τεκμηρίωση:

Αν και αναφέρεται σε πολλούς πολέμους, **ξεχωρίζει τον πόλεμο στη Γάζα** ως ιδιαίτερα φρικιαστικό και πιθανώς γενοκτονικό:

«Αυτές που προέρχονται από τη Γάζα είναι πιο έντονες... επειδή είναι ένας πόλεμος που αποκτά ολοένα περισσότερο χαρακτηριστικά μιας γενοκτονίας.»

5. Ο αρθρογράφος εκφράζει την ανησυχία του για τη λήθη στην οποία καταδικάζονται τέτοια γεγονότα.

✓ **Σωστό**

Τεκμηρίωση:

«Το να αφήνουμε να περάσουν στη λήθη τέτοιες ιστορίες είναι το χειρότερο που μπορεί να συμβεί.»

Μονάδες 15

ΕΡΩΤΗΜΑ 2

Στόχος του συντάκτη στο άρθρο «Συνηθίζοντας τον μαζικό θάνατο» είναι η ευαισθητοποίηση του δέκτη. Να αναφέρετε έναν από τους τρόπους, ένα από τα μέσα πειθούς και μία από τις γλωσσικές επιλογές με τις οποίες το επιτυγχάνει.

Ο σκοπός του συντάκτη στο άρθρο «Συνηθίζοντας τον μαζικό θάνατο» είναι να ευαισθητοποιήσει το κοινό σχετικά με τη σταδιακή απευαισθητοποίηση απέναντι στη φρίκη του πολέμου και των μαζικών θανάτων, καθώς και να προειδοποιήσει για τους κινδύνους αυτής της στάσης – τόσο σε ατομικό όσο και σε συλλογικό επίπεδο. Για τον σκοπό αυτό επιστρατεύει την επίκληση στο συναίσθημα (τρ όπος πειθούς) μέσω της περιγραφής (μέσο πειθούς) ρεαλιστικών, συγκλονιστικών σκηνών, όπως η εικόνα μιας μητέρας που βλέπει τα εννέα νεκρά παιδιά της στο νοσοκομείο όπου εργάζεται. Με αυτόν τον τρόπο, ο αναγνώστης σοκάρεται και καλείται να συνειδητοποιήσει τη βαρβαρότητα των γεγονότων. Παράλληλα, αξιοποιεί και πλήθος συγκινησιακά φορτισμένων λέξεων και φράσεων, όπως: «ανείπωτη τραγωδία», «παιδιά τυλιγμένα σε λευκά σεντόνια», «το χειρότερο που μπορεί να συμβεί είναι να περάσουν στη λήθη».

Μονάδες 10

ΕΡΩΤΗΜΑ 3

A. Να σχολιάσετε κατά πόσο ο τίτλος του κειμένου 2 ανταποκρίνεται στο περιεχόμενό του.

Ο τίτλος «ΨΕΥΔΑΙΣΘΗΣΗ» ανταποκρίνεται ουσιαστικά και πολυεπίπεδα στο περιεχόμενο του κειμένου, καθώς αποτυπώνει την κεντρική ιδέα που διατρέχει τα επιμέρους θέματα που θίγονται: τη λανθασμένη αντίληψη που έχουν πολλοί χρήστες – και κυρίως γονείς και έφηβοι – για τη φύση, την ασφάλεια και τη χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης. Λειτουργεί ως ένας πολυδιάστατος συμβολισμός που αγκαλιάζει το σύνολο του κειμένου. Αναδεικνύει τη θεμελιώδη προβληματική: ότι στον ψηφιακό κόσμο κυριαρχούν αυταπάτες — για την ιδιωτικότητα, τον έλεγχο, την ταυτότητα και την ελευθερία — οι οποίες χρειάζονται αποδόμηση και κριτική σκέψη, προσελκύοντας, ταυτόχρονα το ενδιαφέρον και την προσοχή του αναγνώστη.

Μονάδες 7

Β. Ποια η λειτουργία του ερωτήματος «Ποια, όμως, είναι η έκταση της χρήσης από παιδιά και εφήβους των social media στη χώρα μας;» στην 2^η παράγραφο του κειμένου 2 ως προς την οργάνωση του κειμένου (μονάδες 4) και ως προς την αντίδραση του αναγνώστη (μονάδες 4);

Ως προς την οργάνωση του κειμένου, το ερώτημα λειτουργεί μεταβατικά/συνεκτικά αποτελώντας συνδετικό κρίκο ανάμεσα στην πρώτη παράγραφο (που αναφέρεται κυρίως στις νομικές ρυθμίσεις και την ηθική διάσταση της ανάρτησης φωτογραφιών ανηλίκων στα social media, με επίκεντρο τη γαλλική νομοθεσία και τον Γενικό Κανονισμό Προστασίας Δεδομένων) και στη δεύτερη ενότητα, η οποία επικεντρώνεται σε στατιστικά δεδομένα για την Ελλάδα και τη συμπεριφορά των παιδιών και εφήβων στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Με άλλα λόγια, το ερώτημα εισάγει το νέο θεματικό άξονα του κειμένου: την πραγματικότητα στη χώρα μας, δημιουργώντας ομαλή μετάβαση από το γενικό και διεθνές πλαίσιο στο ελληνικό.

Ως προς την αντίδραση του αναγνώστη, το ερώτημα λειτουργεί ως ρητορική πρόκληση: εγείρει ενδιαφέρον, κινητοποιεί την προσοχή και προδιαθέτει τον αναγνώστη ότι θα ακολουθήσουν σημαντικά και αποκαλυπτικά στοιχεία. Προκαλεί, επίσης, προβληματισμό, καθώς ο αναγνώστης ίσως δεν έχει σαφή εικόνα για το πόσο εκτεταμένη είναι η χρήση των κοινωνικών δικτύων από ανήλικους στην Ελλάδα.

Μονάδες 8

ΘΕΜΑ Γ

Ποιο ζήτημα θίγεται στο κείμενο 3; Θεωρείς δικαιολογημένο ή όχι τον προβληματισμό του ποιητικού υποκειμένου; Να τεκμηριώσεις την απάντησή σου με τη χρήση κειμενικών δεικτών σε ένα κείμενο 150-200 λέξεων.

Το ζήτημα που θίγεται στο Κείμενο 3 του Δημήτρη Γκιούλου είναι η απανθρωποποίηση της φρίκης του πολέμου μέσω της ψηφιακής αναπαραγωγής της. Το ποιητικό υποκείμενο καταγγέλλει την εξοικείωση του σύγχρονου ανθρώπου με αποτρόπαιες εικόνες, αφού παρακολουθεί τη βία και τον πόνο ως θεατής, μέσα από οθόνες και πλατφόρμες όπως το YouTube ή το Netflix. Αξίζει, επίσης, να επισημανθεί πως ο πόλεμος παρουσιάζεται εύστοχα με μια παρομοίωση σαν τηλεοπτικό θέαμα «Κι η φρίκη, προϊόν. Σαν να είναι σειρά στο νετφλιξ», τονίζοντας ακόμα περισσότερο την απάθεια και αναισθησία του. Μάλιστα η απουσία ενσυναίσθησης είναι μια κατάσταση που πρέπει να υιοθετηθεί, όπως εμφατικά δηλώνει η υποβολή «να συνηθίσεις τη φρίκη» μέσω της Υποτακτικής έγκλισης, λόγω της βεβαιότητας που υποδηλώνεται μέσω της Οριστικής έκλισης «αύριο θα 'ρθει κι εδώ» ότι πρόκειται να συμβούν και σε εκείνον φρικτά πράγματα. Η κλιμάκωση, τέλος, του λόγου – «να γίνεις εσύ η πόλη / το κτίριο / ο άνθρωπος που θα πέφτει» – λειτουργεί ως προειδοποίηση, αφού ό,τι συμβαίνει μακριά, μπορεί σύντομα να χτυπήσει και τη δική μας πόρτα.

Ο προβληματισμός του ποιητικού υποκειμένου είναι απολύτως δικαιολογημένος. Στην εποχή της μαζικής πληροφόρησης και της ταχύτητας του διαδικτύου, η επανάληψη εικόνων βίας μπορεί να οδηγήσει σε εθισμό και απάθεια. Έτσι, το ποίημα μας καλεί σε επαγρύπνηση και ηθική στάση απέναντι στη σύγχρονη πραγματικότητα της ψηφιακής απεικόνισης της βίας.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Δ

Στην εποχή της διαρκούς ενημέρωσης και της συνεχούς ροής εικόνων, ο άνθρωπος τείνει να συνηθίσει ακόμα και τη φρίκη. Σε ένα άρθρο 350-400 λέξεων να αναζητήσεις τα αίτια αυτής της στάσης και τους τρόπους με τους οποίους μπορεί να καλλιεργηθεί ξανά η ενσυναίσθηση. Μπορείς να λάβεις υπόψη σου στοιχεία από τα κείμενα αναφοράς.

Μονάδες 30

Η συνήθεια στον πόνο των άλλων – Όταν η φρίκη γίνεται καθημερινότητα

Στην εποχή της υπερπληροφόρησης, ο άνθρωπος εκτίθεται καθημερινά σε σκληρές εικόνες βίας, πολέμου και θανάτου, οι οποίες προβάλλονται από τα μέσα ενημέρωσης και τα κοινωνικά δίκτυα. Το άρθρο του Γιάννη Παντελάκη αναδεικνύει τον κίνδυνο εξοικείωσης με τη φρίκη, καθώς η συχνή επαφή με τον ανθρώπινο πόνο ενδέχεται να οδηγήσει στην απάθεια και την ψυχική αναισθησία.

Η συνεχής ροή τραγικών ειδήσεων μάς καθιστά μάρτυρες της παγκόσμιας δυστυχίας, χωρίς όμως να μας αφήνει χρόνο να επεξεργαστούμε ή να αντιδράσουμε ουσιαστικά. Οι εικόνες πολέμου, θανάτου και καταστροφής περνούν μπροστά μας την ώρα του φαγητού ή της διασκέδασης, και συχνά συνοδεύονται από επιφανειακές αντιδράσεις, όπως μια κοινοποίηση ή ένα emoji στα κοινωνικά δίκτυα. Το αποτέλεσμα είναι η σταδιακή απονέκρωση της συνείδησης και η απώλεια ενσυναίσθησης. Η εξοικείωση με τη βία δεν αποτελεί μόνο ατομική άμυνα αλλά και κοινωνικό φαινόμενο. Όταν το κακό δεν μας αφορά άμεσα ή όταν επαναλαμβάνεται

διαρκώς, παύει να μας συγκινεί. Η είδηση χάνει την έντασή της, καθώς κάθε τραγωδία αντικαθίσταται γρήγορα από την επόμενη. Ο ανθρώπινος πόνος μετατρέπεται σε «θέαμα», και η μνήμη σβήνει καθώς η φρίκη γίνεται ρουτίνα.

Απέναντι σε αυτή τη βαθιά κρίση της ηθικής μας συνείδησης, η στάση που καλούμαστε να κρατήσουμε είναι πρωτίστως ανθρωπιστική. Η απάθεια δεν είναι επιλογή. Αντιθέτως, είναι ευθύνη του καθενός μας –και κυρίως των νέων ανθρώπων– να διατηρήσουμε την ικανότητά μας να συγκινούμαστε, να αντιδρούμε, να φωνάζουμε για το άδικο, να δείχνουμε αλληλεγγύη στους αδύναμους. Η Παιδεία μπορεί να παίζει καταλυτικό ρόλο, εφόσον προάγει την ενσυναίσθηση, την κριτική σκέψη και την ιστορική συνείδηση. Οι νέες γενιές πρέπει να μάθουν όχι μόνο να ενημερώνονται, αλλά να κατανοούν, να αναλαμβάνουν δράση, να αντιστέκονται στον εκχυδαϊσμό της ανθρώπινης ζωής. Ταυτόχρονα, πρέπει να επανεξεταστεί και η λειτουργία των ΜΜΕ. Δεν αρκεί να μεταδίδουν εικόνες. Οφείλουν να ενημερώνουν με ευθύνη, να δίνουν χώρο σε ανθρώπινες ιστορίες, να εμβαθύνουν στα αίτια των συγκρούσεων, να προάγουν την ειρήνη και όχι τον εντυπωσιασμό. Οι εικόνες της φρίκης πρέπει να μας ταραζουν, όχι να μας ναρκώνουν.

Συνοψίζοντας, η συνήθεια στον μαζικό θάνατο αποτελεί ίσως ένα από τα πιο τρομακτικά χαρακτηριστικά του καιρού μας. Αν χάσουμε την ικανότητά μας να σοκαριζόμαστε, να πονάμε και να αντιδρούμε, τότε χάνουμε ένα σημαντικό μέρος της ανθρωπιάς μας. Η διατήρηση της μνήμης, η ενεργητική στάση απέναντι στην αδικία και η καλλιέργεια της ενσυναίσθησης είναι οι τρόποι για να μη συνηθίσουμε ποτέ τον θάνατο των άλλων. Γιατί, όπως γράφει και ο αρθρογράφος, το χειρότερο που μπορεί να μας συμβεί είναι να αλλάζουμε κανάλι κάθε φορά που μια νέα βαρβαρότητα κάνει την εμφάνισή της στην οθόνη μας.